

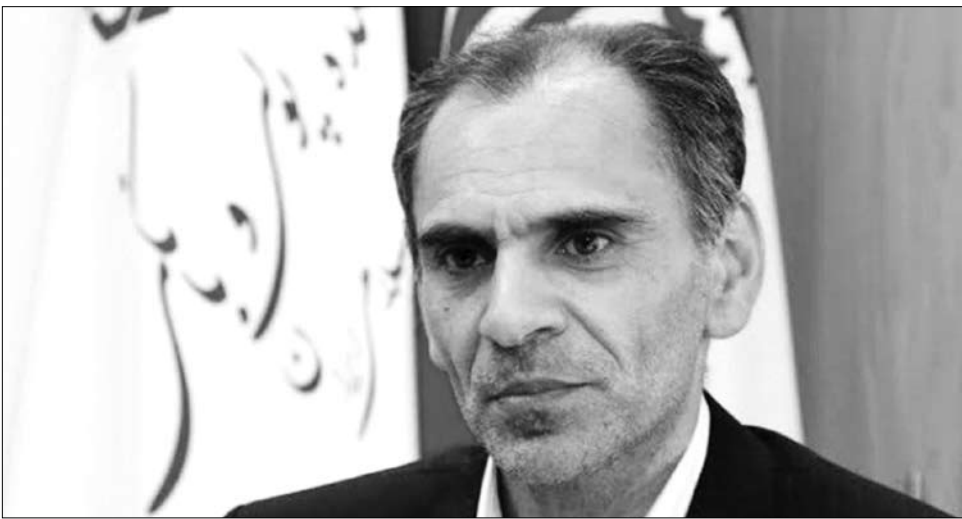

لایحه جدید نظام بانکی، دردی را دوا نمی‌کند

در اولویت اول نیستند. در واقع به این دلیل که این لایحه هیچ افزایش اعتباری را برای بانک‌ها در نظر نگرفته است، نمیتواند دردی از مشکلات امروز سیستم‌های بانکی دوا کند. همانطور که اشاره کردم با توجه به این موضوع که مشکل اصلی سیستم بانکی ما ناتوانی مالی بانکها است، این طرح چون به توانمندسازی بانکها نمی‌انجامد، نمیتواند ما را به بهبود شرایط امیدوار کند. در واقع در اولویت اول باید تمرکز را برای

میتوانیم قبول کنیم که سیستم بانکی مشکلاتی دارد. اما این مشکلات به خاطر قوانین موجود نیست. در این بین هر از چندگاهی به خاطر اعتراضات دولت، کارشناسان اقتصادی و مردم به وضعیت موجود، به اشتباه نوک پیکان به سمت قوانین می‌رود و با این تصور غلط که مشکل از این ناحیه است به سمت تغییر قوانین می‌روند. این در حالی است که به طور حتم قوانین مشکل دارند اما

استقلال بانک مرکزی الزام اصلاح قانون نظام بانکی

یسناس قاسمی - با توجه به گذشت حدود ۴ دهه از تصویب قوانین مادر در حوزه پولی و بانکی و وقوع تحولات جدی در حوزه دانش بانکداری و بانکداری مرکزی و دیگر گونی رویه‌های بانکی و نظارت بانکی به دلیل ظهور فناوری‌های جدید، انباشت و تراکم قوانین موردی تصویب شده و خلأها و مشکلات عدیده در نظام بانکی کشور بامتنشاً قانونی، اصلاح قوانین پولی و بانکی یک ضرورت جدی و یکی از اجزای اصلی اصلاحات اقتصادی مورد نیاز کشور است. حداقل در دو دوره اخیر مجلس این موضوع با شدت بیشتری پیگیری شده است و در حال حاضر نتیجه این تلاش‌ها در قالب گزارش کمیسیون اقتصادی تحت عنوان طرح بانکداری جمهوری اسلامی ایران به مجلس شورای اسلامی تقدیم شده است. به‌دلیل مختلف اعم از اختلاف نظر دستگاه‌های مختلف به ویژه بانک مرکزی و وزارت امور اقتصادی و دارایی در برخی از حوزه‌های مهم، لایحه جامعی توسط دولت در باره این موضوعات ارائه نشد. کما اینکه با وجود اقدامات انجام شده از ابتدای دهه ۱۳۸۰ در بانک مرکزی و دولت، صرفاً یک لایحه برای اصلاح برخی از فصول قوانین قبلی به مجلس ارائه شده است و به موضوعات مهمی مانند ساختار و نحوه اداره بانک مرکزی، استقلال بانک مرکزی از دولت و نحوه و گستردگی نظارت بر بانک‌ها پرداخته نشده است.

کامران ندری کارشناس بانکی و عضو هیات علمی پژوهشکده پولی و بانکی در گفتگو با خبرنگار اخباربانک بورس بیمه گفت مهمترین نکته در اجرای قانون اصلاح نظام بانکی استقلال بانک مرکزی است. در ادامه مشروح صحبت‌های وی را بخوانید.

■ ضمانت اجرایی که باید در نظر گرفته شود چه چیزهایی می‌تواند باشد؟

رعایت قانون، در حال حاضر نمی‌دانیم که در کشور مان قوانینی که در مجلس وضع و تصویب شده تا چه اندازه درست و صحیح اجرا می‌شود. یعنی بانک مرکزی ممکن است روی کاغذ استقلال داشته باشد اما در عمل آن پیچیدگی‌های سیاسی بانک مرکزی را در خدمت حلقه‌ی حاکم و جامعه قرار بدهد. این مسائل بسیار ظریف است پس ظرافت‌ها باید در این قانون وجود داشته باشد که نتوان این استقلال را با دور زدن‌ها و استفاده از خلاهای قانونی این استقلال را از بین برد. مثلاً در یک کشور توسعه یافته مقامات اجرایی که عمدتاً رئیس‌جمهور هستند، امکان اینکه بخواهند از امکانات بانکی یعنی همان خلق پول در راستای منافع سیاسی خود به کار ببرند. یعنی قانونگذار و دستگاه حاکمیتی به خوبی متوجه شده‌اند که اگر این استقلال وجود نداشته باشد نتیجه‌اش می‌شود تورم بسیار بالایی که در کشورهایی مثل ایران وجود دارد. بنابراین اگر این طرح بتواند استقلال، شفافیت و پاسخگویی بانک مرکزی را به نحو مناسبی تأمین نکند، خیلی خوب است. بانک مرکزی مستقل می‌تواند استانداردهای جهانی مثل آف آر اس را ابلاغ بکند و هیچ قدرتی هم نمی‌تواند مانع شود. اما اگر بانک مرکزی مستقل نباشد، رئیس‌جمهور می‌تواند به رئیس کل بانک مرکزی و هیئت دولت دستور بدهد که بخشنامه‌ی ابلاغ شده را فسخ کنند یا ابلاغ شود اما اجرا نشود. در حال حاضر این اتفاق می‌تواند در کشور ما رخ بدهد و گروه‌های ذی‌نفع می‌توانند روی بانک مرکزی تأثیر بگذارند. اما مساله استقلال و شفافیت بانک مرکزی است. پس قانون، در همین حد که این استقلال، شفافیت و پاسخگویی بانک مرکزی را بتواند برای کشور و اقتصاد کشور تضمین و اصلاح کند کافی است. می‌بینیم که بانک مرکزی بسیار شخص محور است یعنی نهایتاً رئیس کل بانک مرکزی است که آن هم در هیئت دولت است. هیئت دولت و مخصوصاً شخص رئیس‌جمهور می‌توانند بخشی از خواسته‌های خود را به نظام بانکی تحمیل کنند که این اتفاق در طول چهار دهه‌ی گذشته افتاده. هم از ناحیه‌ی مجلس داشتیم، مثل تسهیلات تکلیفی که توسط مجلس به نظام بانکی تحمیل شده است. در حال حاضر هم تا همین چند ماه اخیر بانک مرکزی وادار به خریدارهای غیر

دولت در شرایط فعلی منابع سرمایه‌های متعددی در اختیار دارد اما اینکه بخواهد از چه راهی اقدام به تأمین و جبران سرمایه بانک‌های دولتی کند؛ تصمیم خود دولت است. با این حال معتقدم در شرایط فعلی آنچه اهمیت دارد تسویه حساب دولت با بانک‌های مذکور است تا افزایش سرمایه

از بازار سرمایه است. که این مجدداً اوضاع را به هم می‌ریزد. اگر نماینده‌ی مجلس دانش کافی را داشته باشد و تحت تأثیر نفوذ قزاق‌نمدان در آن کشور نباشند و بتوانند قانونی را تصویب کنند که در آن استقلال بانک مرکزی و در عین حال شفافیت که در آن اتخاذ می‌شود پاسخگو بودن بانک مرکزی به خوبی مشخص شده باشد می‌تواند تا حدود زیادی کمک کند البته که قوانین ضمانت اجرایی شان نیز مهم است.

■ مزیت‌های این طرح برای اقتصاد کشور چیست؟

اصلاح نظام بانکی، پیش شرط تقویت اقتصاد کشور است. بانک‌ها با مشکل نبود تناسب در دارایی‌ها و بدهی‌ها روبه‌رو هستند؛ اضافه برداشت بانک‌ها از بانک مرکزی هم شرایط را بدتر کرده و یک فضای رانتی را در نظام بانکی به وجود آورده است. دولت در شرایط فعلی منابع سرمایه‌های متعددی در اختیار دارد اما اینکه بخواهد از چه راهی اقدام به تأمین و جبران سرمایه بانک‌های دولتی کند؛ تصمیم خود دولت است. با این حال معتقدم در شرایط فعلی آنچه اهمیت دارد تسویه حساب دولت با بانک‌های مذکور است تا افزایش سرمایه.

■ مهم‌ترین اولویت‌های اصلاح نظام بانکی چیست؟

بیش از هر چیز، بانک مرکزی به همراهی وزارت اقتصاد باید اضافه برداشت بانک‌ها از بانک مرکزی را ساماندهی کند. رابطه بانک‌ها با بانک مرکزی باید در چارچوب مشخصی تعریف شود. در حال حاضر چون این رابطه مشخص نیست، بانک مرکزی در قبال خطوط اعتباری که به بانک‌ها می‌دهد، هیچ وثیقه‌ای دریافت نمی‌کند و امروز می‌بینیم که اضافه برداشت بانک‌ها از بانک مرکزی به بالاترین میزان خود در سال‌های اخیر رسیده است. به اعتقاد من، «انتشار اوراق» و «وثیقه‌سپاری مطمئن بانک‌ها نزد بانک مرکزی در قبال دریافت تسهیلات»، از جمله راهکارهایی است که می‌توان به وسیله آن اضافه برداشت بانک‌ها از بانک مرکزی را ساماندهی کرد. چهارم، اندیشی برای مطالبات غیر جاری بانک‌ها، دیگر اولییتی است که باید در دستور کار دولت برای اصلاح نظام بانکی قرار بگیرد تا بانک‌ها هر چه سریع‌تر از شر آنها و همچنین مطالبات مشکوک الوصول راحت شوند. رسوب‌داری‌های منجمد در بانک‌ها، خروج این داری‌های به اصطلاح مسموم از ترازنامه بانک‌ها و اولویت سوم اصلاح نظام بانکی در شرایط فعلی است.

■ مهم‌ترین مشکلات شبکه بانکی از نظر شما چیست؟

سطح مدیریت در برخی بانک‌ها ضعیف و غیر حرفه‌ای است، برخی بانک‌ها صورت‌های مالی غیر شفاف دارند و استانداردهای بین‌المللی گزاران خود در بازار سرمایه برای خلق پول از جمله «ازامات احتیاطی» در سطح خرد و

کلان جدی گرفته نمی‌شود. معتقدم مشکل اساسی ما در نظام بانکی این است که هنوز نتوانستیم، «نظام» را به معنای واقعی کلمه ایجاد کنیم و نتیجه نبود این انضباط مالی را امروز در نقدینگی بسیار عظیم می‌بینیم که در دست مردم وجود دارد و دانما هم در گردش است. دولت باید به این نکته توجه داشته باشد که صنعت بانکداری کشور بسیار بزرگ است و مدیریت این صنعت بزرگ که کل اقتصاد کشور به آن وابسته است، بدون تدوین و اجرای نظام دقیق برای مدیریت امکان‌پذیر نیست. چارچوب و نظامی که پایه آن اقتصاد و دانش فنی باشد؛ اما متأسفانه در حال حاضر شاهدیم که مناسبات حاکم بر بانک‌ها سیاسی است و اگر این روند ادامه داشته باشد، قطعاً در آینده نزدیک صنعت بانکداری کشور با مشکلات زیادی مواجه خواهد شد.

■ اصلاحات بانکی معطوف به چیست؟

اصلاحات بانکی معطوف به تراز می‌تواند در شبکه بانکی وجود دارد. بخشی از این تراز می‌تواند در درآمدهای بانک هاست که زیان را ایجاد می‌کند و بخش دیگر این تراز می‌تواند در بدهی‌ها باشد. به این معنا که اگر بانکی را بخواهیم تسویه کنیم داری‌های آن بدهی‌هایش را پوشش دهد.

بخشی هم به کسری نقدینگی مربوط است. هر چند ممکن است برخی بانک‌ها دارایی بالایی هم داشته باشند ولی به دلیل اینکه این دارایی نقد نیست باعث کسری می‌شود. برای اینکه این تراز می‌تواند برقرار شود، بانک باید به وظایف خود عمل کند. در این زمینه یک سری استانداردها از حسابداری تا مقررات احتیاطی و نقل و انتقال وجود در دنیا وضع شده است. از آنجا که عمده بحران‌های اقتصادی کشورها منشأ بانکی داشته است، تلاش شده است تا با الزام بانک‌ها به رعایت این استانداردها ریسک بحران به حداقل برسد.

در شبکه بانکی ایران آشنایی با این استانداردها وجود دارد و بانک مرکزی نیز مقررات مربوطه را به صورت نسبی و قابل قبول تدوین کرده است. بنابراین مشکل فعلی نظام بانکی عدم آشنایی با اصول و استانداردهای روز دنیاست، بلکه مفضل اصلی این است که چگونه این استانداردها را بدون ملاحظات سیاسی و مناسبات قدرت که مانی بر سر راه اجرای این قوانین است، عملیاتی کنیم. در واقع اجرا نشدن حقوقی‌ترین منافع را دارد و بر همین اساس تمام تلاش خود را برای اجرا نشدن این قوانین به کار می‌بندند. از سوی دیگر برای توجیه افکار عمومی نیز گفته می‌شود که محیط ایران برای اجرای این استانداردهای بین‌المللی مناسب نیست. بر اساس آنچه این افراد در راستای منافع خود توجیه می‌کنند، مناسبات نظام بانکی در دنیا بر پایه ربا و استعمار است و باید پول‌وژ می‌ماسازگار نیست. این در حالی است که اصل قضیه این است که حفظ وضع موجود به نفع گروهی خاص تمام می‌شود که هم اکنون قدرت اقتصادی در اختیار دارند. بستر فرهنگی جامعه نیز توجیهات لازم را در اختیار این افراد قرار می‌دهد. بنابراین مساله اصلی در حوزه اجراست، اینکه چگونه می‌توان بر این موانع اجرایی و فشارهای سیاسی فائق آمد.

استانداردهایی که در حوزه بانکداری دنیا ارائه شده فراتر از مسائل نظری است و یک تجربه جهانی پشت آن وجود دارد. برای مثال مجموعه مقررات «بازل» نتیجه بحران‌های متعددی است که در کل جهان ایجاد شده است. علاوه بر این عدم اجرای این استانداردها باعث می‌شود کشورها در روابط بانکی با هم محتاط‌تر عمل کنند، چرا که ریسک بالایی برای آنها ایجاد می‌کند.

اخبار

نظام بانکی کشور به وظیفه اصلی خود نمی‌پردازد

عضو کمیسیون اقتصادی مجلس می‌گوید بانک‌ها بر خلاف وظیفه ذاتی خود یعنی ایجاد زیرساخت توسعه صنعت، به فکر سودآوری و منفعت خود است.

مسلم صالحی در گفت‌وگو با مجله بانک، بورس و بیمه، با اشاره به لزوم اجرایی شدن طرح تحول نظام بانکی گفت: یکی از دستور کارهای کمیسیون اقتصادی طرح تحول نظام بانکی است، یکی از مشکلات عمده نظام اقتصادی کشور که با آن درگیر بوده، بحث ساختار نظام بانکی است، در این نظام بانکی کنونی کشور، بانک‌ها بیشتر به سمت بنگاه‌داری پیش رفته‌اند تا اینکه به سمت حمایت از صنایع مولد یا مرجع برود، بانک‌ها وظیفه ارائه سرمایه‌گذاری و ارائه تسهیلات با سود کمتر به صنایعی بدهد که عالم رشد و شکوفایی اقتصادی کشور شود.

نماینده اقلیدر مجلس شورای اسلامی ادامه داد: نظام کنونی بانکداری کشور در حال حاضر به سیستم اقتصادی کشور آسیب‌هایی را وارد می‌کند، سال‌های گذشته برای رفع این آسیب‌ها تلاش شد بخش خصوصی را در نظام بانکی فعال کنند، اما بخش خصوصی هم نتوانست رسالت اصلی خود را ایفا کند.

وی بیان کرد: بانک‌های خصوصی نیز دقیقاً همان آسیب‌هایی که نظام بانکی دولتی با آن مواجه بود را آفرید و شاهد بودیم نظام بانکی خصوصی کشور درگیر آسیب‌هایی به مراتب بدتر شد.

این نماینده مجلس اظهار داشت: کما اینکه در چند سال گذشته دیدیم دولت مجبور شد برای جبران فضای که بانک‌های خصوصی ایجاد کردند از منابع دولتی برای کم‌کاری یا ضعف عملکرد بانک‌های خصوص هزینه کند و اخیراً هم به این نتیجه رسیدند که برخی بانک‌های خصوصی را ادغام کنند تا هزینه‌ها و فشارها کمتر شود.

عضو کمیسیون اقتصادی مجلس درباره اقداماتی که مجلس می‌تواند برای تحول نظام بانکداری کشور انجام دهد، گفت: مجلس می‌خواهد با عزم جدی برای اصلاح ساختار نظام بانکی کشور را رقم بزند، حضرت آقا نیز بر این امر تأکید داشتند.

صالحی با بیان اینکه بانک‌ها در دنیا به عنوان یکی از زیرساخت‌های مورد نیاز توسعه بخش صنعت به شمار می‌روند، گفت: متأسفانه بانک‌ها در کشور ما رسالت خود را ایفا نکرده‌اند، بانک‌ها در مباحث ورود می‌کنند که برای شان منفعت اقتصادی داشتند و به بخش‌هایی وام یا تسهیلات می‌دهند که برای بانک مرغون به صرفه باشد نه اینکه کمک‌کننده و سازنده باشد.

وی بیان کرد: یکی از راهکارهای بانک مرکزی برای اصلاح امور بانکی کاهش سود بانکی بود که با این کاهش سود سپرده بانکی نتوانستیم با برنامه ریزی خود نقدینگی را به سمت صنعت و اشتغال هدایت کنیم. کما اینکه سود بانکی را کاهش دادیم اما سرمایه نقدی مردم به سوی بازار کاذب دیگر مثل املاک و ارز رفت.

عضو کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی اظهار داشت: به هر حال امیدواریم به صورت اساسی در مجلس طرح تحول نظام بانکی دنبال شود و دولت هم عزمی برای اجرا و عملیاتی کردن آن داشته باشد. به هر حال اگر نظام بانکی ما زیر بار این مصوبات برود آن زمان نقش نظارتی مجلس عزم جدی دولت را می‌طلبد